

Anonymizovaná verze

Překlad

C-84/19 - 1

Věc C-84/19

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

Datum doručení:

31. ledna 2019

Předkládající soud:

Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie
(Okresní soud Szczecin – Prawobrzeże i Zachód ve Štětíně, Polsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

28. prosince 2018

Žalobkyně:

Profi Credit Polska S.A. se sídlem v Bielsku-Bialé

Žalovaná:

QJ

(omissis)

USNESENÍ

Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie (Okresní soud Szczecin – Prawobrzeże i Zachód ve Štětíně, Polsko), III. oddělení pro civilní věci
(omissis)

v právní věci žalobkyně **PROFI CREDIT Polska S. A. se sídlem v Bielsku-Bialé**

proti žalované **QJ**

o zaplacení peněžité částky

rozhodl takto:

Soudnímu dvoru Evropské unie se na základě článku 267 Smlouvy o fungování Evropské unie předkládají k rozhodnutí následující předběžné otázky:

- 1. Musí být čl. 1 odst. 2 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících klauzulích] ve spotřebitelských smlouvách vykládán v tom smyslu, že vylučuje, aby se ustanovení směrnice použila pro zkoumání zneužívající povahy jednotlivých smluvních ujednání, které se týkají neúrokových nákladů úvěru, v případě, kdy závazné právní předpisy členského státu určují horní hranici těchto nákladů tím, že stanoví, že neúrokové náklady úvěru, jež vyplývají ze smlouvy o spotřebitelském úvěru, se nehradí v rozsahu, v jakém překračují nejvyšší přípustné neúrokové náklady úvěru vypočítané způsobem stanoveným zákonem nebo celkovou částku úvěru?**
- 2. Musí být čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 vykládán v tom smyslu, že neúrokové náklady (v podobě poplatku, provize nebo v jiné formě) spojené se samotným uzavřením smlouvy a poskytnutím půjčky, které dlužník nese a splácí společně s půjčkou vedle úroků, jako ujednání dané smlouvy nepodléhá posouzení podle tohoto ustanovení z hlediska své zneužívající povahy, pokud je sepsáno jasným a srozumitelným jazykem?**
- 3. Musí být čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 vykládán v tom smyslu, že smluvní ujednání, která stanoví různé náklady spojené s poskytnutím půjčky, nejsou „sepsána jasným a srozumitelným jazykem“, pokud neobjasňují, za jaké konkrétní protislužby jsou vybírány a neumožňují spotřebiteli, aby určil, jaké jsou mezi nimi rozdíly?**

(omissis)

ODŮVODNĚNÍ *(omissis)*

I. Předmět sporu v původním řízení a relevantní skutkové okolnosti

Předmětem řízení je žaloba na zaplacení peněžité částky podaná subjektem, který se profesionálně zabývá poskytováním půjček, proti žalované, která je spotřebitelem. Žalobkyně se domáhala vydání platebního rozkazu v řízení o vydání platebního rozkazu na základě směnky vystavené žalovanou. Soud vydal v této věci rozsudek pro zmeškání, proti němuž podala žalovaná odpor. V odporu byly vzneseny mimo jiné námitky, podle kterých ujednání smlouvy, jejíž splnění zajišťovala vystavená směnka, byla zneužívající. V důsledku námitek vznesených žalovanou se spor přesunul do roviny základního závazku, tj. smlouvy o půjčce ze dne 19. září 2016. Smlouva byla uzavřena podle vzoru používaného žalobkyní. Žalobkyně poskytla žalované půjčku ve výši 9000 PLN. Žalovaná se zavázala splatit půjčku v 36 měsíčních splátkách společně s náklady v podobě poplatku za zpracování ve výši 129 PLN, provize ve výši 7771 PLN, poplatku za balíček

„Twój Pakiet – Pakiet Extra“ ve výši 1100 PLN a také smluvní úroky podle pevné úrokové sazby, která činila 9,83 %. Smlouva nedefinovala pojmy „poplatek za zpracování“ a „provize“ ani neuváděla, jakému protiplnění ze strany žalobkyně tyto poplatky odpovídají. Balíček „Twój Pakiet“ zahrnoval právo spotřebitele na jednorázové odložení splatnosti dvou splátek nebo na snížení výše čtyř splátek s tím, že se současně prodlužuje doba trvání smlouvy (v případě odkladu) nebo že splátky mají být uhrazeny později (v případě snížení). Smlouva nestanovila srozumitelně a jasně, v jakém postavení jedná osoba, s níž žalovaná uzavírala smlouvu (bylo uvedeno, že je to zmocněnec finanční poradce / zprostředkovatel úvěru).

(omissis)

V průběhu řízení žalobkyně vysvětlila, že provize je odměnou za samotné poskytnutí půjčky a poplatek za zpracování odpovídá skutečně vynaloženým nákladům spojeným s uzavřením smlouvy. Úrok je pak odměnou za čerpání peněžitých prostředků žalobkyně žalovanou.

II. Použitelná právní úprava

Unijní právo

(1) Smlouva o fungování Evropské unie ze dne 9. května 2008

Článek 169

„1. K podpoře zájmů spotřebitelů a k zajištění vysoké úrovně ochrany spotřebitele přispívá Unie k ochraně zdraví, bezpečnosti a hospodářských zájmů spotřebitelů, jakož i k podpoře jejich práva na informace, vzdělávání a práva sdružovat se k ochraně svých zájmů.

2. Unie přispívá k dosažení cílů uvedených v odstavci 1 prostřednictvím:

- a) opatření přijatých podle článku 114 v souvislosti s vytvářením vnitřního trhu;
- b) opatření, která podporují, doplňují a sledují politiku členských států.

3. Evropský parlament a Rada řádným legislativním postupem po konzultaci s Hospodářským a sociálním výborem přijímají opatření uvedená v odst. 2 písm. b).

4. Opatření přijatá podle odstavce 3 nebrání členskému státu zachovávat nebo zavádět přísnější ochranná opatření. Tato opatření musí být slučitelná se Smlouvami. Jsou oznamována Komisi.“

(2) Listina základních práv Evropské unie ze dne 7. prosince 2000 (*omissis*)

Článek 38

„V politikách Unie je zajištěna vysoká úroveň ochrany spotřebitele.“

(3) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS (*omissis*)

Bod 19 odůvodnění

„Aby se mohli spotřebitelé rozhodovat na základě úplné znalosti věci, měli by před uzavřením úvěrové smlouvy získat přiměřené informace o podmínkách a nákladech úvěru a o svých povinnostech, přičemž by měli mít možnost vzít si tyto informace s sebou a posoudit je. Pro zajištění co největší průhlednosti a srovnatelnosti nabídek by tyto informace měly zahrnovat především roční procentní sazbu nákladů úvěru určenou stejným způsobem v celém Společenství. Jelikož roční procentní sazba nákladů může být v této fázi uvedena pouze pomocí příkladu, měl by být tento příklad reprezentativní. Proto by měl odpovídat například průměrné délce trvání a celkové částce úvěru poskytnutého pro uvažovaný druh úvěrové smlouvy a případně koupenému zboží. Při určování reprezentativního příkladu by se mělo rovněž přihlídnout k četnosti určitých druhů úvěrových smluv na konkrétním trhu. Pokud jde o výpůjční úrokovou sazbu, četnost splátek a kapitalizaci úroků, měli by věřitelé používat svou obvyklou metodu výpočtu pro dotýčný spotřebitelský úvěr.“

Bod 20 odůvodnění

„Celkové náklady úvěru pro spotřebitele by měly zahrnovat veškeré náklady, včetně úroku, provizí, daní, poplatků pro zprostředkovatele úvěru a veškerých poplatků, které musí spotřebitel zaplatit v souvislosti s úvěrovou smlouvou, s výjimkou nákladů na notáře. Otázka, zda věřitel skutečně zná náklady, by měla být posouzena objektivně se zohledněním požadavků náležité profesionální péče.“

Bod 31 odůvodnění

„Aby se spotřebitel mohl seznámit se svými právy a povinnostmi podle úvěrové smlouvy, měla by tato smlouva jasně a výstižně uvádět veškeré nezbytné informace.“

Článek 3 Defínice

„Pro účely této směrnice se rozumí:

[...]

c) ‚úvěrovou smlouvou‘ smlouva, na jejímž základě věřitel poskytuje nebo slibuje poskytnout spotřebiteli úvěr ve formě odložené platby, půjčky nebo jiné podobné

finanční služby, s výjimkou smluv o průběžném poskytování služeb nebo dodávání zboží stejného druhu, kdy spotřebitel za tyto služby nebo zboží po dobu jejich poskytování nebo dodávání platí ve splátkách; [...].“

(4) Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících klauzulích] ve spotřebitelských smlouvách (omissis)

Odůvodnění:

„[...] vzhledem k tomu, že se předpokládá, že právní nebo správní předpisy členských států, které přímo nebo nepřímo stanoví ujednání spotřebitelských smluv, neobsahují zneužívající ujednání; že se proto nejeví jako nezbytné podříditi ustanovením této směrnice ujednání, která odrážejí závazné právní nebo správní předpisy a zásady nebo ustanovení mezinárodních úmluv, jejichž stranami jsou členské státy; že v tomto ohledu ‚závazné právní nebo správní předpisy‘ v čl. 1 odst. 2 zahrnují také pravidla, která se v souladu s právními předpisy použijí mezi smluvními stranami, pokud nebylo ujednáno jinak;“

[...]

Článek 1

„[...] 2. Smluvní ujednání, která odrážejí závazné právní a správní předpisy a ustanovení nebo zásady mezinárodních úmluv, jejichž stranami jsou členské státy nebo Společenství, zejména v oblasti dopravy, nejsou předmětem ustanovení této směrnice.“

Článek 3

„1. Smluvní ujednání, které nebylo individuálně sjednáno, je považována za zneužívající, jestliže v rozporu s požadavkem poctivosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.“

Článek 4

„[...] 2. Posouzení zneužívající povahy smluvních ujednání se netýká vymezení hlavního předmětu smlouvy, ani přiměřenosti mezi cenou a odměnou na straně jedné a službami nebo zbožím poskytovaným jako protiplnění na straně druhé, pokud jsou tato ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem.“

Polské právo

(5) Ustawa o kredycie konsumenckim (zákon o spotřebitelském úvěru) ze dne 12. května 2011 (omissis)

Článek 3

„1. Smlouvou o spotřebitelském úvěru se rozumí smlouva o úvěru nepřevyšujícím částku 255 550 PLN nebo odpovídající hodnotu v jiné než polské měně, který věřitel v rámci své činnosti poskytuje nebo slibuje poskytnout spotřebiteli.

2. Za smlouvu o spotřebitelském úvěru se považuje zejména:

1) smlouvu o půjčce; [...].“

Článek 5

„Pro účely tohoto zákona se rozumí:

[...]

6) ‚celkovými náklady‘ úvěru veškeré náklady, které spotřebitel musí zaplatit v souvislosti se smlouvou o úvěru, zejména:

a) úroky, poplatky, provize, daně a marže, pokud jsou věřiteli známy, a

b) náklady na doplňkové služby, zejména na pojištění, pokud je jejich zaplacení nezbytné pro získání úvěru nebo pro jeho získání za nabízených podmínek, vyjma nákladů na poplatky notáře placené spotřebitelem;

6a) ‚neúrokovými náklady úvěru‘ veškeré náklady, které spotřebitel platí v souvislosti se smlouvou o spotřebitelském úvěru, vyjma úroků;

7) ‚celkovou výší úvěru‘ nejvyšší přípustná částka veškerých peněžitých prostředků nezahrnujících náklady úvěru poskytované jako úvěr, které věřitel podle smlouvy o úvěru poskytuje spotřebiteli, a v případě smluv, pro které tato nejvyšší přípustná částka nebyla stanovena, součet všech peněžitých prostředků nezahrnujících náklady úvěru poskytované jako úvěr, jež věřitel poskytuje podle úvěrové smlouvy spotřebiteli;

Článek 36a

„1. Nejvyšší přípustná výše neúrokových nákladů úvěru se vypočítává podle následujícího vzorce:

$$MPKK \leq (K \times 25\%) + \left(K \times \frac{n}{R} \times 30\%\right)$$

v němž značí:

MPKK – nejvyšší přípustnou výši neúrokových nákladů úvěru,

K – celkovou výši úvěru,

n – dobu splatnosti vyjádřenou ve dnech,

6

R – počet dní v roce.

2. Neúrokové náklady úvěru za celou dobu trvání úvěru nesmí být vyšší než celková výše úvěru.

3. Neúrokové náklady úvěru, které vyplývají ze smlouvy o spotřebitelském úvěru, se nehradí v rozsahu, v jakém překračují nejvyšší přípustnou výši neúrokových nákladů úvěru vypočítanou způsobem stanoveným v odst. 1 nebo celkovou výši úvěru.“

(6) Kodeks cywilny (občanský zákoník) ze dne 23. dubna 1964 (*omissis*)

Článek 385¹

„§ 1. Ustanovení spotřebitelské smlouvy, která nebyla sjednána individuálně, nejsou pro spotřebitele závazná, pokud jeho práva a povinnosti upravují takovým způsobem, který je v rozporu s dobrými mravy a hrubě porušuje jeho zájmy (zneužívající smluvní ujednání). Uvedené neplatí pro ustanovení týkající se hlavních plnění stran, především ceny nebo odměny, pokud byla jednoznačně formulována.

§ 2. Pokud některé z ustanovení smlouvy není podle odst. 1 pro spotřebitele závazné, zůstávají ostatní části smlouvy pro strany závazné.

§ 3. Za smluvní ujednání, která nebyla sjednána individuálně, se považují ujednání, která spotřebitel nemohl skutečně ovlivnit. Uvedené platí zejména pro smluvní ujednání přejatá ze vzorové smlouvy, kterou spotřebiteli navrhla druhá strana.

§ 4. Důkazní břemeno v souvislosti s tím, že ustanovení smlouvy bylo dohodnuto individuálně, nese smluvní strana, která se na něj odvolává.“

Článek 720

„§ 1. Smlouvou o půjčce se věřitel zavazuje převést do vlastnictví příjemce určité množství peněz nebo věcí určených jen podle druhu a dlužník se zavazuje vrátit stejné množství peněz nebo stejný počet věcí téhož druhu a kvality.“

III. Odůvodnění

(*omissis*) Smlouvy [o půjčce] mívají různou podobu. Obecný problém, s nímž se soudy ve věcech tohoto druhu potýkají, je otázka posouzení zneužívající povahy ujednání těchto smluv, zejména zjevně přemrštěných nákladů placených dlužníkem v souvislosti s uzavřením těchto smluv.

První pochybnost, která při projednávání této věci předkládajícímu soudu vyvstala, se týká možnosti použít ustanovení směrnice 93/13, tedy zkoumat zneužívající povahu smluvních ujednání podle pravidel stanovených v této směrnici, a to s ohledem na znění článku 36a polského zákona o spotřebitelském úvěru. Článek 1 odst. 2 směrnice 93/13 týkající se smluvních ujednání, která odrážejí závazné právní a správní předpisy, zavádí výjimku z působnosti této směrnice. Soudní dvůr již vysvětlil, že se tato výjimka uplatní při splnění dvou podmínek. Zaprvé smluvní ujednání musí být odrazem právního nebo správního ustanovení a zadruhé toto právní ustanovení musí být závazné (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 20. září 2017, *Andriciuc a další*, C-186/16, ECLI:EU:C:2017:703, body 27 a 28 a citovaná judikatura). Vyloučení použití pravidel směrnice 93/13 je odůvodněno skutečností, že lze legitimně předpokládat, že vnitrostátní zákonodárce nastolil rovnováhu mezi všemi právy a povinnostmi stran určitých smluv (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 21. března 2013, *RWE Vertrieb*, C-92/11, ECLI:EU:C:2013:180, bod 28). Soudní dvůr však také rozhodl, že vnitrostátní soud musí zohlednit skutečnost, že zejména s ohledem na cíl uvedené směrnice, tedy ochranu spotřebitele proti zneužívajícím ujednáním zahrnutým do smluv uzavřených spotřebiteli s poskytovatelem, se výjimka stanovená v čl. 1 odst. 2 téže směrnice musí vykládat striktně (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 20. září 2017, *Andriciuc a další*, C-186/16, EU:C:2017:703, bod 31 a citovaná judikatura).

Na tomto místě je nezbytné vysvětlit, že článek 36a zákona o spotřebitelském úvěru zavádí limit pro výši neúrokových nákladů úvěru jednak ve vztahu ke stanovené době splatnosti úvěru (odst. 1), jednak také jako nejvyšší přípustnou částku pro celou smlouvu o spotřebitelském úvěru (odst. 2). Dané ustanovení bylo doplněno novelou zákona ze dne 5. srpna 2015 a je závazné od 11. března 2016. V odůvodnění novely byla jako *ratio legis* jejího přijetí uvedena skutečnost, že omezení možnosti účtovat si nepřiměřené úroky vyplývající z čl. 359 § 2¹ občanského zákoníku nepředstavuje dostatečný nástroj ochrany zájmů spotřebitelů v situaci, kdy podnikatelé dodržují pravidla ohledně nejvyšší přípustné výše úroků, avšak zároveň požadují vysoké provize a dodatečné neúrokové poplatky. (*omissis*) Toto ustanovení neprovádí žádnou normu vyplývající z unijního práva.

V nyní projednávané věci byly neúrokové náklady úvěru, o nichž se píše ve smlouvě, stanoveny ve výši limitu podle článku 36a citovaného zákona. Z tohoto hlediska, tj. z hlediska celkových nákladů úvěru, smlouva zákonný požadavek splňuje. Není však jasné, zda to, že celkové neúrokové náklady úvěru jsou v zákonných mezích, znamená, že zákonný požadavek splňují ujednání týkající se jednotlivých nákladů, a to nejen z hlediska zneužívající povahy, ale především z hlediska způsobu, jakým jsou formulovány. Neúrokové náklady úvěru mohou zahrnovat rozmanité náklady, jako jsou poplatky, provize, marže, pojištění, doplňkové služby a jiné. V nyní projednávané věci patřily mezi tyto náklady poplatek za zpracování, provize a poplatek za doplňkový balíček. Samotná provize představovala přibližně 86 % všech nákladů a zároveň také 86 % poskytnuté půjčky. Soud projednávající tuto věc by chtěl zneužívající povahu uvedených ujednání posoudit. Má však pochybnosti o tom, zda je takové

posouzení možné a zda ustanovení čl. 1 odst. 2 směrnice zahrnuje situaci, kterou polský zákonodárce uvedl v článku 36a citovaného zákona. Na základě úvah uvedených v rozsudku Soudního dvora ze dne 20. září 2018 (OTP Bank Nyrt. a OTP Faktoring Követeléskezelő Zrt v. Teréz Ilyés a Emil Kiss, C-51/17, ECLI:EU:C:2018:750, bod 65) lze dospět k závěru, že splnění zákonného požadavku ohledně horní hranice celkových nákladů neznamená, že ujednání týkající se jednotlivých nákladů jsou vyloučena z působnosti této směrnice, a nemohou být tedy posouzena s ohledem na tuto směrnici. Jak již Soudní dvůr opakovaně rozhodl, čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13 musí být vykládán striktně. Proto skutečnost, že se ustanovení této směrnice nevztahují na některá smluvní ujednání, která odrážejí právní předpisy, neznamená, že vnitrostátní soud nemůže z hlediska uvedené směrnice posoudit platnost jiných ujednání obsažených v téže smlouvě, kterých se právní předpisy netýkají. Možný je však také jiný výklad, tím spíše, že ustanovení článku 36a zákona bylo formulováno způsobem umožňujícím vykládat jej tak, že veškeré náklady do stanoveného limitu mají být zaplacený, k čemuž zákonodárce dospěl po důkladném posouzení a výpočtech. Unijní normotvůrce pak dle odůvodnění směrnice 93/13 uznává, že taková horní hranice nákladů navržená členským státem není zneužívající.

Za předpokladu, že je posouzení smluvních ujednání týkajících se jednotlivých nákladů úvěru možné, má předkládající soud pochybnost o tom, zda je takové posouzení možné ve světle čl. 4 odst. 2 směrnice.

V tomto ohledu je třeba poznamenat, že Soudní dvůr rozhodl, že čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 stanovuje výjimku z mechanismu věcného přezkumu zneužívajících klauzulí stanoveného v rámci systému ochrany spotřebitele zavedeného touto směrnicí, a proto je třeba jej vykládat restriktivně (viz rozsudky ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, ECLI:EU:C:2014:282, bod 42, a ze dne 23. dubna 2015, Jean-Claude Van Hove v. CNP Assurances SA, C-96/14, ECLI:EU:C:2015:262, bod 31). Pokud jde o skupinu smluvních ujednání spadajících pod pojem „hlavní předmět smlouvy“ ve smyslu čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13, Soudní dvůr rozhodl, že je třeba za ně považovat ty, které stanovují hlavní plnění této smlouvy a jako takové ji charakterizují [rozsudky ze dne 3. června 2010, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid v. Asociación de Usuarios de Servicios Bancarios (Ausbanc), C-484/08, ECLI:EU:C:2010:309, bod 34, ze dne 23. dubna 2015, Jean-Claude Van Hove v. CNP Assurances SA, C-96/14, ECLI:EU:C:2015:262, bod 33]. Naopak ujednání mající ve vztahu k ujednáním definujícím samotnou podstatu smluvního vztahu doplňkový charakter nemohou spadat pod pojem „hlavní předmět smlouvy“ ve smyslu tohoto ustanovení (rozsudky ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, ECLI:EU:C:2014:282, bod 50, a ze dne 23. dubna 2015, Jean-Claude Van Hove v. CNP Assurances SA, C-96/14, ECLI:EU:C:2015:262, bod 33).

Z definice smlouvy o půjčce uvedené ve vnitrostátních právních předpisech nevyplývá, že by výše poplatků v podobě mj. provize patřila mezi hlavní plnění

smluvních stran, neboť tímto plněním je pouze poskytnutí půjčky věřitelem a vrácení půjčky dlužníkem (*omissis*) [odkaz na vnitrostátní judikaturu]

Mimoto výrazy „hlavní předmět smlouvy“ a „přiměřenost mezi cenou a odměnou na straně jedné a službami nebo zbožím poskytovaným jako protiplnění na straně druhé“, uvedené v čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13, musí být zpravidla v celé Evropské unii vykládány autonomním a jednotným způsobem, přičemž tento výklad je třeba hledat s přihlédnutím ke kontextu tohoto ustanovení a cíli sledovanému dotčenou právní úpravou (rozsudek ze dne 26. února 2015, Bogdan Matei a Ioana Ofelia Matei v. SC Volksbank România SA, C-143/13, ECLI:EU:C:2015:127, bod 50).

K samotné smlouvě o úvěru Soudní dvůr ve věci C-186/16 (rozsudek ze dne 20. září 2017, Ruxandra Paula Andriuc a další v. Banca Românească SA, C-186/16, ECLI:EU:C:2017:703, bod 38) uvedl, že prostřednictvím úvěrové smlouvy se věřitel zavazuje zejména k tomu, že dlužníkovi poskytne určitou peněžitou částku, a dlužník se zavazuje zejména k tomu, že tuto částku, která bývá zpravidla navýšena o úroky, splatí ve stanovených lhůtách. V zásadě totožná definice je obsažena ve směrnici 2008/48/ES. Základní plnění této smlouvy se tedy vztahují k peněžité částce, která je jiná v případě vyplacení a jiná v případě splácení (neboť je navýšená o úroky a případně o dodatečné náklady). Soudní dvůr v rozsudku ze dne 20. září 2018 (EOS KSI Slovensko s.r.o. v. Ján Danko a Margita Danková, C-448/17, ECLI:EU:C:2018:745, bod 62) v doplňujících úvahách ohledně jiné záležitosti vyjádřil názor, že ujednání smlouvy o úvěru týkající se nákladů na tento úvěr se týká hlavního předmětu této smlouvy. Ve věci C-143/13 (rozsudek ze dne 26. února 2015, Bogdan Matei a Ioana Ofelia Matei v. SC Volksbank România SA, C-143/13, EU:C:2015:127, bod 78) Soudní dvůr dále dospěl k obecnému závěru, že předkládajícímu soudu přísluší, aby s ohledem na povahu, obecnou systematiku a ustanovení dotyčné úvěrové smlouvy, jakož i její právní a věcné souvislosti, do kterých je tato smlouva zasazena, posoudil, zda je dotyčná klauzule podstatným prvkem plnění dlužníka spočívajícího ve splácení částky, kterou mu věřitel poskytl (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, ECLI:EU:C:2014:282, body 49 až 51). Poslední část věty může nasvědčovat tomu, že hlavním plněním dlužníka je pouze splácení poskytnuté částky, což odpovídá převažujícímu názorovému proudu prezentovanému v této věci ve vnitrostátní judikatuře.

Z článku 4 odst. 2 směrnice 93/13 však vyplývá, že existuje druhá skupina klauzulí, u nichž nelze posuzovat jejich případně zneužívající povahu. Toto vyloučení má omezený rozsah, jelikož se týká pouze posouzení přiměřenosti mezi cenou nebo odměnou a protiplněním poskytovaným službami nebo dodávaným zbožím, přičemž toto vyloučení je možné vysvětlit tím, že neexistuje žádná klasifikační stupnice nebo právní kritérium, které by mohly takový přezkum upravovat a směřovat (viz rozsudek ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, ECLI:EU:C:2014:282, body 54 a 55).

Zdá se tedy, že co se týče provize a poplatků stanovených smlouvou v nyní projednávané věci, jedná se spíše o druhou skupinu vyloučení. Přitom je nezbytné věnovat pozornost odlišnosti úpravy čl. 4 odst. 2 směrnice a čl. 385¹ § 1 polského občanského zákoníku. Článek 4 odst. 2 směrnice v úředním překladu stanoví, že „[p]osouzení zneužívající povahy smluvních ujednání se netýká vymezení hlavního předmětu smlouvy, ani přiměřenosti mezi cenou a odměnou na straně jedné a službami nebo zbožím poskytovaným jako protiplnění na straně druhé, pokud jsou tato ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem,“ naopak článek 385¹ § 1 občanského zákoníku stanoví, že „[u]stanovení spotřebitelské smlouvy, která nebyla sjednána individuálně, nejsou pro spotřebitele závazná, pokud jeho práva a povinnosti upravují takovým způsobem, který je v rozporu s dobrými mravy a hrubě porušuje jeho zájmy (zneužívající smluvní ujednání). Uvedené neplatí pro ustanovení týkající se hlavních plnění stran, především ceny nebo odměny, pokud byla jednoznačně formulována“. Výše uvedené rozdíly, ač se jeví jako nevelké, mohou vnést do výkladu zmatek a vést k interpretaci, podle které se posouzení na základě směrnice nikdy netýká přiměřenosti mezi cenou a odměnou na straně jedné a službami nebo zbožím poskytovaným jako protiplnění na straně druhé, avšak podle občanského zákoníku je takové posouzení vyloučeno jedině tehdy, když se tato odměna nebo cena týká hlavních plnění stran, přičemž polský občanský zákoník přímo neuvádí, že je vyloučeno zkoumání přiměřenosti (adekvátnosti, poměru) mezi cenou a odměnou na straně jedné a službami nebo zbožím poskytovaným jako protiplnění na straně druhé. Možnosti posouzení podle směrnice se jeví ve srovnání s těmito možnostmi podle polského občanského zákoníku jako více omezené. Předkládajícímu soudu není známo, zda Polská republika oznámila Komisi, že zavedla širší ochranu spotřebitele ve smyslu článku 8 směrnice 93/13.

Pokud tedy poplatek za zpracování představuje paušální náklady spojené s uzavřením smlouvy a provize je odměnou za samotné poskytnutí půjčky, pak se smluvní ujednání, která daný poplatek a provizi stanoví a určují jejich výši, patrně týkají „přiměřenosti mezi cenou a odměnou“ za poskytovanou službu. Předkládající soud to však nepovažuje za jednoznačné. Je třeba poznamenat, že unijní normotvůrce použil pojmy „cena a odměna“, které se zásadně v oblasti regulace spotřebitelského úvěru nevyskytují. Anglické znění směrnice pojmy cena („price“) ani odměna („remuneration“) nepoužívá. To může vyvolat pochybnosti o tom, zda je odkaz směrnice 93/13 na cenu a odměnu svou povahou pouze odkazem na příklady nákladů placených spotřebitelem (v podobě ceny a odměny), nebo zda použití právě této a ne jiné formulace má své jiné odůvodnění. Konečně je třeba posoudit, zda vyloučení možnosti zkoumat přiměřenost mezi cenou a odměnou na straně jedné a službami nebo zbožím poskytovaným jako protiplnění na straně druhé znamená, že nelze dospět k závěru, podle kterého je předmětná cena a odměna „zjevně přemrštěná“ či „na první pohled“ nepřiměřená. Jinými slovy je nezbytné posoudit, zda by směrnice neměla být vykládána tak, že do určité hranice je posouzení přiměřenosti (relevantnosti, adekvátnosti) ceny a odměny vyloučeno, avšak cenu a odměnu překračující určitou hranici je nezbytné

posoudit jako zjevně nevhodnou či zjevně nepřiměřenou, což by svědčilo o tom, že byla určena bez jakéhokoli vztahu ke službám nebo zboží poskytovaným jako protiplnění.

Výše uvedeným se však pochybnosti předkládacího soudu nevyčerpávají.

Smlouva uzavřená smluvními stranami uvádí pouze to, že se vybírá poplatek za zpracování a provize v určité výši a že se tyto pohledávky splácejí ve splátkách společně se samotnou půjčkou. Smlouva nevysvětluje, co je to provize a poplatek za zpracování ani jakým protislužbám odpovídají. Toto vysvětlení se objevilo pouze ve vyjádření žalované podaném do spisu. Vystává tudíž pochybnost o tom, zda jsou ujednání v tomto ohledu sepsána jasným a srozumitelným jazykem.

Soudní dvůr v judikatuře mnohokrát vysvětloval, že požadavek transparentnosti smluvních ujednání nemůže být omezen na pouhou srozumitelnost těchto ujednání z formálního a gramatického hlediska, ale že naopak vzhledem k tomu, že systém ochrany zavedený uvedenou směrnicí vychází z myšlenky, že se spotřebitel nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli zejména z hlediska úrovně informovanosti, musí být tento požadavek na jasný a srozumitelný jazyk smluvních ujednání, a tedy na transparentnost vykládán široce (rozsudek ze dne 20. září 2017, Ruxandra Paula Andriuc a další v. Banca Românească SA, C-186/16, EU:C:2017:703, bod 44, jakož i citovaná judikatura). S ohledem na výše uvedené je třeba požadavek, podle kterého musí být smluvní ujednání sepsáno jasným a srozumitelným jazykem, chápán tak, že ukládá i to, aby smlouva transparentně popisovala konkrétní fungování mechanismu, na nějž odkazuje dotčené ujednání, jakož případně i vztah mezi tímto mechanismem a mechanismem stanoveným dalšími ujednáními, tak aby tomuto spotřebiteli byla poskytnuta možnost vyhodnotit na základě přesných a srozumitelných kritérií ekonomické důsledky, které z toho pro něj vyplývají (rozsudky ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerne Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, bod 75, a ze dne 23. dubna 2015, Jean-Claude Van Hove v. CNP Assurances SA, C-96/14, EU:C:2015:262, bod 50).

Za předpokladu, že hlavní formou odměny za využívání peněžitých prostředků jiné osoby jsou úroky a smlouva stanoví jiné dodatečné formy odměny, a to takové, které mnohonásobně převyšují úrokové náklady, pak se jako nezbytné jeví, aby bylo ve smlouvě přesně uvedeno, jakým protislužbám jednotlivé poplatky odpovídají. Ve zkoumané smlouvě nejenže toto uvedeno nebylo, navíc byla použita formulace „věřitel vybírá“, což může naznačovat, že požadavek jejich výběru může vyplývat např. ze zákonné povinnosti.

Možnost posoudit smlouvu, jež stanovuje úroky, poplatky a provizi, aniž vysvětluje rozdíly mezi jednotlivými náklady, jako smlouvu sepsanou srozumitelným jazykem, vzbuzuje u předkládacího soudu pochybnosti. V rámci předestření předmětu řízení a podstatných skutkových okolností v bodě III. této žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce soud konstatoval, že věřitel nezajistil, aby bylo ve smlouvě přesně stanoveno, v jakém postavení jedná osoba, která jménem

věřitele podepisuje smlouvu. Označení provize ve smlouvě pojmem „provizní odměna“ by mohlo nasvědčovat tomu, že spotřebitel odměňuje osobu, s níž uzavírá smlouvu, a to tím spíše, že samotná ustanovení směrnice 2008/48/ES v polském překladu obsahují pojem „odměna“ na jediném místě, totiž v rámci určení odměny zprostředkovatele. Smlouva naopak nezahrnuje žádná vodítka, která by spotřebiteli umožnila posoudit povahu a podstatu jednotlivých nákladů.

S ohledem na výše uvedené pochybnosti soud na jednání dne 28. prosince 2018 řízení ve věci přerušil a předložil Soudnímu dvoru na základě článku 267 Smlouvy o fungování Evropské unie k rozhodnutí následující předběžné otázky.

(omissis)

PRACOVNÍ DOKUMENT